

2. MEZINÁRODNÍ BEZPEČNOST

Myšlenky na zajištění mezinárodní bezpečnosti jsou spjaty s válkou, v dnešní době pak s použitím síly v ozbrojených konfliktech. Mezinárodní bezpečností se rozumí stav mezinárodních vztahů, kdy nejsou ohroženy zájmy bezpečnosti jednotlivých států a není ohrožován mezinárodní mír. V první řadě jde o zajištění vzájemné bezpečnosti mezi státy. Myšlenka na zajištění vzájemné existence států byla vyjádřena O. Palmem v tezi o společné bezpečnosti. Podle něj „v jaderné válce neexistuje naděje na vítězství, obě strany by si byly rovny v utrpení i v ničení. Přežít mohou pouze spolu. Bezpečnost musí dosáhnout ne proti svému protivníku, ale spolu s ním. Mezinárodní bezpečnost musí spočívat na odhodlanosti ke společnému přežití, nikoli na hrozbě vzájemného zničení“.⁵ Podle názoru komise vedené zesnulým O. Palmem „nebude trvalé bezpečnosti dosaženo, dokud ji nebudou moci sdílet všichni, a dosaženo jí může být pouze spoluprací založenou na principech rovnoprávnosti, spravedlnosti a vzájemnosti“.⁶

Dá se konstatovat, že cílem mezinárodní bezpečnosti je zajistit mírovou a nerušenou existenci států, která není ohrožena hrozbami vnějšími, ale ani vnitřními. Zároveň je cílem mezinárodní bezpečnosti nejen zajištění bezpečnosti států, ale i zajištění života a bezpečnosti jednotlivců.

2.1 Zákaz hrozby a použití síly

Základem pro udržování mezinárodního míru a bezpečnosti je zásada obsažená v článku 2 odst. 4 Charty OSN. Obsahuje povinnost všech členů OSN vystříhat se hrozby silou nebo použití síly proti územní celistvosti, politické nezávislosti kteréhokoli státu nebo jakýmkoli jiným způsobem neslučitelným s cíli OSN. Zákaz hrozby a použití síly je v současnosti považován za výraz obecného obyčejového mezinárodního práva, tedy práva závazného pro všechny státy. Tuto skutečnost také vyjádřil Mezinárodní soudní dvůr v rozsudku z roku 1986 v případě *Nicaragua v. USA*⁷.

Pokud jde o výklad článku 2 odst. 4, je třeba jej interpretovat v souvislosti s jinými ustanoveními Charty OSN, zejména článků 39, 51, 53 a dalšími. Problémem při

⁵ NAŠE GLOBÁLNÍ SOUSEDSTVÍ. Zpráva komise pro globální řízení. Praha: Rada pro mezinárodní vztahy, 1995, s. 84.

⁶ Ibid., s. 83–84.

⁷ *International Court of Justice. Case concerning Military and Paramilitary Activities in and Against Nicaragua, Judgement of 27 June 1986.*

interpretaci tohoto ustanovení o zákazu hrozby a použití síly je, že není v samotné Chartě vysvětleno. Podobně další relevantní ustanovení, např. o ozbrojeném útoku v souvislosti s právem na sebeobranu, nejsou v Chartě OSN specifikovány. Praxe států a názory nauky tak nejsou jednotné a vedou k různým pochybnostem. Z tohoto důvodu je pro výklad zásad obsažených v Chartě OSN významná Deklarace zásad mezinárodního práva⁸ č. 2625 (XXV)⁹. Tato Deklarace zásad mezinárodního práva byla přijata jednomyslně Valným shromážděním OSN.

Spory může vyvolávat již základní pojem síla. Charta OSN nespécifikuje, o jaký druh síly se jedná. V době projednávání návrhu Deklarace zásad mezinárodního práva měly státy rozdílné názory na pojem síla. Tehdejší socialistické státy a státy neangažované chtěly pod pojem síla zahrnout i formy hospodářského, politického a jiného nátlaku. Západní státy zastávaly stanovisko, že síla zahrnuje pouze ozbrojenou sílu. V současnosti převažující názor omezuje tento pojem na ozbrojenou sílu.¹⁰ Zásada č. 1 Deklarace zásad mezinárodního práva je interpretována tak, že se týká pouze ozbrojené síly. Formulace obsažené v této zásadě vedou k výkladu, že je zakázána ozbrojená síla. Pokud jde o ekonomické a jiné typy donucení, jsou pokryty zásadou č. 3 o povinnosti nevměšovat se do záležitostí, které patří do vnitřní pravomoci kteréhokoli státu.

Článek 2 odst. 4 Charty OSN se nepochybně vztahuje na použití síly pravidelnými ozbrojenými silami jednoho státu proti jinému státu. Je třeba jej však interpretovat v širším slova smyslu, ve kterém zahrnuje i použití tzv. „nepřímých sil“. Jedná se například o situace, kdy jeden stát dovolí, aby část jeho území byla použita pro násilné protiprávní činy proti jinému státu. Jiným případem může být použití síly neoficiálními bandami, které jsou organizovány vojenským způsobem, jako jsou nepravidelné síly, ozbrojené bandy, žoldnéři, povstalci apod. V této souvislosti Deklarace zásad mezinárodního práva ukládá každému státu „povinnost vystříhat se organizování nebo povzbuzování organizování nepravidelných sil nebo ozbrojených band, čítajíc v to žoldnéře, ke vtržení na území jiného státu“. V dalším odstavci stanoví Deklarace povinnost každému státu „vystříhat se organizování, podněcování, napomáhání nebo účasti v občanské válce nebo teroristických činech v jiném státě, jakož i trpění organizované činnosti na svém území směřující ke spáchání takových činů, jestliže tyto činy zahrnují hrozbu silou nebo použití síly“.

Na tato ustanovení Deklarace zásad mezinárodního práva odkázal Mezinárodní soudní dvůr ve svém rozsudku *Nikaragua v. USA*.¹¹ Dvůr zkoumal, zda se USA

⁸ Český text Deklarace zásad mezinárodního práva týkajících se přátelských vztahů a spolupráce mezi státy in: ONDŘEJ, J., POTOČNÝ, M. *Obecné mezinárodní právo v dokumentech*. 4. vyd. Praha: C. H. Beck, 2016, s. 3 a násl.

⁹ *United Nations General Assembly, A/RES/2625(XXV) – Declaration on Principles of International Law concerning Friendly Relations and Co-operation among States in accordance with the Charter of the United Nations, 24 October 1970*. Dostupné z [https://undocs.org/en/A/RES/2660\(XXV\)](https://undocs.org/en/A/RES/2660(XXV)).

¹⁰ SIMMA, B. (ed.) *The Charter of the United Nations a commentary*. 2nd ed., vol. I. Oxford: University Press, 2002, s. 117–118.

¹¹ Český text případu in: ŠTURMA, P. a kol. *Casebook. Výběr případů z mezinárodního práva veřejného*. 4. vyd. Praha: Univerzita Karlova, Právnická fakulta, 2019, s. 88 a násl.

v souvislosti s činností kontras dopustily porušení obyčejového mezinárodního práva, zásady nepoužití síly. Dvůr tuto svou analýzu založil na výše zmíněných odstavcích Deklarace zásad mezinárodního práva. Dvůr dospěl k závěru, že zatímco vyzbrojování a cvičení kontras může již zahrnovat hrozbu nebo použití síly proti Nikaragui, netýká se to veškeré pomoci poskytované vládou USA. Obzvláště pouhé financování kontras je nepochybně aktem vměšování do vnitřních záležitostí Nikaragui, samo o sobě se však nerovná použití síly.

Výkladové obtíže vyvolávají i další termíny obsažené v článku 2 odst. 4 Charty OSN. Síla nesmí být použita proti územní celistvosti a politické nezávislosti kteréhokoli státu. Za porušení článku 2 odst. 4 Charty lze považovat vpád jednoho státu na území jiného státu, a to i tehdy, když není doprovázeno úmyslem zbavit stát části jeho území a jednotky druhého státu se stáhnou po dokončení dočasné a omezené operace. Jinými slovy, územní celistvost zakazuje jakýkoli druh násilného vniknutí na území cizího státu.¹² Definování pojmu politická nezávislost státu je složité. Podle J. Azuda¹³ můžeme tento pojem interpretovat jako právo státu svobodně vykonávat jeho funkce bez subordinace jakéhokoliv druhu nebo donucení ze strany jiného státu svobodně zvolit vlastní vládu a vlastní společenský systém, svobodně vykonávat jurisdikci a jiná suverénní práva na svém území. Je zřejmé, že státu není dovoleno vykonávat jeho politickou nezávislost na újmu legitimních práv jiných států.

Ze zákazu použití síly proti územní celistvosti a politické nezávislosti státu vyplývá také zákaz anexe území. Podle Deklarace zásad mezinárodního práva¹⁴ z roku 1970 území státu nesmí být předmětem okupace, k níž došlo na základě použití síly v rozporu s ustanoveními Charty OSN. Dále nesmí být území státu předmětem nabytí jiného státu v důsledku hrozby silou nebo použití síly. Žádný územní zisk nabytý v důsledku hrozby silou nebo použití síly nesmí být uznán za legální. V tomto smyslu po okupaci Kuvajtu Irákem v roce 1990 přijala Rada bezpečnosti rezoluci č. 662 (1990)¹⁵. V rezoluci Rada bezpečnosti požadovala, aby Irák stáhl bezprostředně a bezpodmínečně své síly do pozic, ve kterých byly před 1. srpnem 1990. Dále rozhodla, že anexe (*annexation*) Kuvajtu Irákem není právně platná a je považována za absolutně neplatnou a nulitní (*null and void*). Vyzvala tudíž všechny státy, mezinárodní organizace a specializované agentury, aby neuznaly tuto anexi (*not to recognize that annexation*) a aby se zdržely jakéhokoli činu, který by mohl být interpretován jako nepřímé uznání této anexe. Za anexi¹⁶ je ze strany USA, států

¹² SIMMA, B. (ed.) *The Charter of the United Nations a commentary*. 2nd ed., vol. I. Oxford: University Press, 2002, s. 123.

¹³ AZUD, J. *Zásady mezinárodního práva (Niektoré problémy ich obsahu, povahy a výkladu)*. Bratislava: VEDA vydavateľstvo SAV, 2008, s. 124.

¹⁴ Český text Deklarace in: ONDŘEJ, J., POTOČNÝ, M. *Obecné mezinárodní právo v dokumentech*. 4. vyd. Praha: C. H. Beck, 2016, s. 3.

¹⁵ *United Nations Security Council, S/RES/662 (1990)*, 9 August 1990. Dostupné z: [https://undocs.org/S/RES/662\(1990\)](https://undocs.org/S/RES/662(1990)).

¹⁶ ONDŘEJ, J., MRÁZEK, J., KUNZ, O. *Základy mezinárodního práva veřejného*. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 78–79.

EU a některých dalších států považováno také připojení Krymu k Rusku v roce 2014. Připojení Krymu k Rusku na základě smlouvy znamená zásah do osobnosti jiného státu, v tomto případě Ukrajiny ze strany Ruska. Rusko tím porušilo zásady mezinárodního práva, i když je otázkou, zda mluvit o anexi, která je chápána jako násilné připojení území jedním státem na úkor jiného státu.¹⁷

Vedle zákazů použití síly proti územní celistvosti a politické nezávislosti jsou ostatní případy zahrnuty do formulace nebo jakýmkoli jiným způsobem neslučitelným s cíli OSN (čl. 2 odst. 4 Charty OSN). V případě nejasností, o jaké případy se jedná, je třeba při interpretaci použít základní cíle obsažené v článku 1 odst. 1 Charty OSN a případně aplikovat ustanovení Preambule Charty OSN. Podle posledního odstavce Preambule pro realizaci cílů Charty je zde obsažen závazek přijmout zásady a zavést metody zajišťující, aby ozbrojené síly nebylo užíváno jinak než ve společném zájmu. Problém však může nastat při interpretaci společného zájmu. Například podle J. Malenovského¹⁸ zásahy členských států NATO v Jugoslávii v roce 1999, které byly provedeny bez zmocnění Rady bezpečnosti OSN, neporušovaly zákaz použití síly podle článku 2 odst. 4 Charty, neboť k nim nedošlo způsobem neslučitelným s cíli OSN. Byly provedeny v zájmu OSN,¹⁹ třebaže bez výslovného zmocnění Rady bezpečnosti. Lze pochybovat ale o tom, zda byly skutečně provedeny v zájmu OSN.

Z těchto ustanovení tak vyplývá, že použití ozbrojené síly je zákonné pouze v těch případech, které jsou výslovně specifikovány v Chartě OSN jako výjimky z článku 2 odst. 4.

Někteří autoři omezují zákaz síly jen na případy jejího použití proti územní celistvosti nebo politické nezávislosti. Použití síly proti územní celistvosti je v první řadě porušení hranic jiného státu. Není podstatné, zda stát, který použil sílu, si činí požadavky na okupované území.²⁰ Tyto zákazy jsou interpretovány tak, že zásah jednoho státu na území jiného státu z humanitárních důvodů (tzv. humanitární intervence) není porušením územní celistvosti nebo politické nezávislosti. Účelem takových zásahů není v tomto výkladu podřízení cizího státu moci jiného státu, ale záchrana osob. Jedná se o případy, kdy je bezprostředně ohrožen život větší skupiny osob v důsledku hrubého porušování lidských práv. Důvodem pro humanitární intervenci může být také např. záchrana rukojmích zadržovaných únosci.

Humanitární intervencí byl zdůvodňován např. zásah 10 členských států NATO v Jugoslávii v roce 1999. Důvodem bylo zastavit tzv. etnické čistky ze strany jugoslávských orgánů. Při projednávání legality použití síly proti Jugoslávii (republika Srbska a Černé hory) v roce 1999 před Mezinárodním soudním dvorem

¹⁷ HOFMANN, R. in: BÍLKOVÁ, V. Mezinárodněprávní aspekty vývoje na Krymu. *Working Papers České společnosti pro mezinárodní právo*. Roč. 1 (2014) č. 1, s. 6.

¹⁸ MALENOVSKÝ, J. *Mezinárodní právo veřejné, jeho obecná část a poměr k vnitrostátnímu právu, zvláště právu českému*. 4. vyd. Brno: nakl. Doplněk, 2004, s. 338.

¹⁹ Ibid.

²⁰ AZUD, J. *Zásady mezinárodního práva (Niektoré problémy ich obsahu, povahy a výkladu)*. Bratislava: VEDA vydavateľstvo SAV, 2008, s. 123.

argumentovala např. Belgie, že humanitární intervence je v souladu s článkem 2 odst. 4 Charty OSN, protože není namířena proti územní celistvosti a politické nezávislosti Srbska.²¹ Na druhé straně řada států v rámci OSN považovala akci NATO za nelegální. Hnutí nezúčastněných států přijalo v roce 2014 dokument odmítající právo na tzv. humanitární intervenci, která není založena buďto na Chartě OSN, nebo na mezinárodním právu.²²

Vedle zákazu použití síly obsahuje článek 2 odst. 4 Charty OSN také zákaz hrozby silou. Zákaz hrozby silou vyžaduje záměr jednoho státu donutit druhý stát ke specifickému chování. Zákaz hrozby silou je někdy tolerován, důvodem je mimo jiné, že hrozba může urychlit mírové urovnávání sporu.

2.2 Zákaz vměšování do vnitřních a vnějších věcí jiného státu

Zásada nevměšování představuje právo každého suverénního státu řídit své záležitosti bez zasahování zvenčí.²³ Tato zásada není jako taková obsažena v Chartě OSN. Nikdy ale nebylo zamýšleno, že by Charta zahrnovala písemné potvrzení každé základní zásady mezinárodního práva. Rozsudek Mezinárodního soudního dvora *Nikaragua v. USA* obsahuje potvrzení obyčejové povahy této zásady.²⁴ Dvůr ve svém rozsudku konstatuje, že vyjádření *opinio iuris*, týkající se existence zásady nevměšování v obyčejovém mezinárodním právu, je vyjádřeno v řadě případů a není obtížné je najít. *Opinio iuris* je podporováno založenou a podstatnou praxí.

Zásada nevměšování provází (*colorally*) zásadu suverénní rovnosti států. V Chartě OSN může být zásada nevměšování odvozena z článku 2 odst. 1, který obsahuje zásadu svrchované rovnosti států. Podle zásady svrchované rovnosti jsou si všechny státy právně rovny, požívají práva vyplývající z plné suverenity a mohou si svobodně zvolit a rozvíjet politické, sociální, hospodářské a kulturní zřízení podle svých představ. Ostatní státy mají povinnost respektovat jejich osobnost a politickou nezávislost. Součástí tohoto mezinárodněprávního závazku je i povinnost nevměšovat se do vnitřních záležitostí druhých států, protože intervence by byly přímou negací řečených práv svrchovaných států a jejich rovného postavení.²⁵ Článek 2 odst. 7 Charty OSN, který obsahuje zákaz vměšování samotné OSN (nikoli

²¹ CHINKIN, C., KALDOR, M. *International Law and New Wars*. Cambridge: Cambridge University Press, 2017, s. 189.

²² GRAY, Ch. *International Law and the Use of Force*. 4th ed. Oxford: Oxford University Press, 2018, s. 52.

²³ *International Court of Justice. Case concerning Military and Paramilitary Activities in and Against Nicaragua, Judgement of 27 June 1986*, odst. 202.

²⁴ ŠTURMA, P. a kol. *Casebook. Výběr případů z mezinárodního práva veřejného*. 4. vyd. Praha: Univerzita Karlova, Právnická fakulta, 2019, s. 94.

²⁵ POTOČNÝ, M. *Deklarace zásad mírového soužití*. Praha: AUC IURIDICA, 1972, s. 43.

jednotlivých států) do věcí, které podstatně patří do vnitřních pravomocí, tak lze považovat za *lex specialis* ve vztahu k obecnému zákazu vměšování.

Zásada zákazu vměšování je obsažena v řadě rezolucí mezinárodních organizací, zejména v Deklaraci zásad mezinárodního práva, která podle Valného shromáždění OSN obsahuje základní zásady mezinárodního práva.

Podle Deklarace zásad mezinárodního práva zahrnuje intervence (vměšování) různé formy vměšování přímo nebo nepřímo z jakéhokoli důvodu do vnitřních nebo vnějších záležitostí kteréhokoli jiného státu.

Zákaz vměšování zahrnuje podle Deklarace zásad mezinárodního práva ozbrojenou intervenci a všechny jiné formy vměšování nebo podniknutých hrozeb proti osobnosti státu nebo jeho politickým, hospodářským nebo kulturním základům. Vedle ozbrojené intervence nesmí žádný stát použít hospodářských, politických nebo jiných prostředků, ani povzbuzovat k jejich použití za účelem donucení jiného státu, aby od něj získal podřízení výkonu jeho svrchovaných práv a zajistil si od něj výhody jakéhokoli druhu.

Pojem vměšování obsažený v Deklaraci zásad mezinárodního práva byl potvrzen v rozsudku Mezinárodního soudního dvora ve věci *Nikaragua v. USA*. Dvůr konstatoval, že podle všeobecně přijímaných formulací zásada zakazuje všem státům nebo skupinám států vměšovat se přímo nebo nepřímo do vnitřních nebo vnějších záležitostí jiných států. Zakázaná intervence se musí týkat záležitostí, ve kterých je každému státu dovoleno svobodně se rozhodovat.²⁶ Jedná se o volbu politického, ekonomického, sociálního a kulturního systému a formulace jeho zahraniční politiky. Intervence je protiprávní, když je použito metod donucení, které se týkají volby, která musí zůstat svobodná.

Zákaz vměšování s použitím ozbrojené síly se do jisté míry překrývá se všeobecným zákazem použití síly proti územní celistvosti nebo politické nezávislosti jiného státu, který je obsažen v článku 2 odst. 4 Charty OSN. Ozbrojená intervence se tak může ztotožnit s agresí. Z toho důvodu též Deklarace zásad mezinárodního práva ve své preambuli považuje ozbrojenou intervenci za souznačnou s agresí. Mezinárodní soudní dvůr také v případě *Nikaragua v. USA* konstatoval, že akty představující porušení obyčejové zásady nevměšování by v případě, pokud budou přímo nebo nepřímo zahrnovat použití síly, představovaly rovněž porušení zákazu použití síly v mezinárodních vztazích.²⁷

Zakázanou intervencí, která obsahuje prvek donucení, může být použití síly v přímé formě vojenské akce nebo v nepřímé formě podpory diverzních nebo teroristických ozbrojených činností na území cizího státu.²⁸

Deklarace zásad mezinárodního práva zakazuje výslovně nepřímé vměšování v tom smyslu, že žádný stát nesmí organizovat, podněcovat, financovat, vyvolávat

---

²⁶ ŠTURMA, P. a kol. *Casebook. Výběr případů z mezinárodního práva veřejného*. 4. vyd. Praha: Univerzita Karlova, Právnická fakulta, 2019, s. 94.

²⁷ *Ibid.*

²⁸ *International Court of Justice. Case concerning Military and Paramilitary Activities in and Against Nicaragua, Judgement of 27 June 1986*, odst. 205.

nebo trpět podvratnou, teroristickou nebo ozbrojenou činností, která je namířena k násilnému svržení vlády jiného státu, ani jí napomáhat, a nesmí se ani vměšovat do občanské války v jiném státě.

„Zásada nevměšování zakazuje všem státům nebo skupinám států intervenovat přímo nebo nepřímo do vnitřních nebo vnějších záležitostí státu. Zakázaná je taková intervence, která zasahuje do záležitostí státu, o kterých je tento na základě principu suverenity oprávněn svobodně rozhodovat. Takovými záležitostmi jsou volba politického, ekonomického, sociálního a kulturního systému, jakož i formulace zahraniční politiky.“²⁹ Ve vnějších věcech nemůže donucovaný stát rozhodovat svobodně o své zahraniční politice, o zahraničním obchodu, o stycích s druhými státy, o sjednávání mezinárodních dohod, o přístupu k mezinárodním smlouvám, o účasti na mezinárodních konferencích nebo o členství v mezinárodních organizacích.³⁰ Při projednávání návrhu Deklarace zásad mezinárodního práva patřila otázka zákazu vměšování do vnějších záležitostí mezi nejspornější. Západní státy chtěly omezit zákaz vměšování jen na vnitřní věci, konečný, všeobecně přijatý text Deklarace zásad mezinárodního práva však obsahuje i zákaz vměšování do vnějších záležitostí.³¹

Intervence je protiprávní v případě, že je použito donucovacích metod. Element donucení, který definuje podstatu zakázané intervence, je zřetelný především v případě intervence s použitím síly.³²

Zákaz vměšování do záležitostí jiných států se týká jak států, tak i mezinárodních organizací. Zákaz týkající se OSN je obsažen v článku 2 odst. 7 Charty OSN. Tento zákaz je omezen na věci, které podstatně patří do vnitřní pravomoci kteréhokoliv státu (*essentially within the domestic jurisdiction of any state*).

Intervencí však není projednávání otázek rasové diskriminace, apartheidu, genocidia a hrubého porušování lidských práv v orgánech OSN. Tyto otázky se považují, podle příslušných rezolucí Valného shromáždění, za otázky mezinárodního zájmu. Otázky lidských práv nepatří podstatně do vnitřní pravomoci států. K tomu lze dospět i na základě cílů Charty OSN v čl. 1 odst. 3, mezi něž patří podporování a posilování úcty k lidským právům a základním svobodám pro všechny bez rozdílu rasy, pohlaví, jazyka nebo náboženství.

V minulosti se za vměšování nepovažovala ani pomoc států národům nebo územím pod koloniálním panstvím, bojujícím za nezávislost. Za vměšování se nepovažuje ani zákrok diplomata u přijímajícího státu, prováděný v souladu s mezinárodním právem a směřující k ochraně zájmů vysílajícího státu nebo jeho občanů. Intervencí nejsou ani běžné konzultace mezi státy, jednání o otázkách společného zájmu, uzavírání dohod mezi státy, zprostředkování nebo dobré služby apod.

²⁹ ŠTURMA, P. a kol. *Casebook. Výběr případů z mezinárodního práva veřejného*. 4. vyd. Praha: Univerzita Karlova, Právnická fakulta, 2019, s. 94.

³⁰ POTOČNÝ, M. *Deklarace zásad mírového soužití*. Praha: AUC IURIDICA, 1972, s. 47.

³¹ *Ibid.*

³² ŠTURMA, P. a kol. *Casebook. Výběr případů z mezinárodního práva veřejného*. 4. vyd. Praha: Univerzita Karlova, Právnická fakulta, 2019, s. 94.

2.2.1 Intervence na pozvání

V souvislosti se zákazem vměšování vyvstává otázka, zda je v souladu s mezinárodním právem tzv. intervence na pozvání. Jedná se o případy, kdy určitý představitel nebo představitelé státu požádají o pomoc cizí stát či státy pro řešení vnitřního konfliktu, ke kterému v daném státě došlo. Vzniká zde nebezpečí, že pomoc cizího státu může být nedovoleným vměšováním – intervencí. Pokud připustíme intervenci na pozvání, je otázkou, zda lze požádat o pomoc cizího státu do jakéhokoliv vnitřního konfliktu a otázkou je rovněž, kdo by měl legálně o pomoc požádat.

V posledních letech lze uvést několik případů, kdy došlo k žádosti o vojenskou pomoc cizího státu pro řešení konfliktu na území určitého státu. Vyvstala zde otázka, kdo je oprávněn pozvat cizí vojenské síly. Jedním ze známých případů je Jemen v roce 2015. Saudská Arábie ospravedlnila svůj vojenský zásah v Jemenu žádostí řádně zvoleného jemenského prezidenta Hadiho po jeho útěku do hlavního města Saudské Arábie. Dopis jemenského prezidenta byl zmíněn v rezoluci Rady bezpečnosti OSN č. 2216 (2015)³³, ve kterém žádal o bezodkladnou pomoc včetně použití všech nezbytných prostředků včetně vojenské intervence pro ochranu Jemenu a jeho lidu proti pokračující agresi ze strany Hútů. V tomto případě Rada bezpečnosti v rezoluci č. 2216 vzala na vědomí (*take note*) žádost prezidenta Hadiho o podporu včetně vojenské intervence. Je zajímavé, že v tomto případě Rada bezpečnosti poskytla podporu Hadiho vládě i přesto, že prezident Hadi uprchl ze země a rezignoval na svou funkci.³⁴ Rezoluce byla přijata 14 hlasy s tím, že se Rusko zdrželo hlasování. Pouze Írán protestoval proti legalitě této operace.³⁵ Rada bezpečnosti akceptovala v této souvislosti zásah Saudské Arábie v Jemenu. Přes problematičnost situace, zejména pokud jde o skutečnost, že prezident Hadi uprchl a rezignoval na svou funkci, lze případ považovat za souladný s mezinárodním právem. Důvodem je však pouze kladný přístup Rady bezpečnosti, tj. stanovisko politického orgánu, která z určitého důvodu zásah schválila. Následně již Rada bezpečnosti nezměnila své stanovisko i přes způsob provádění vojenského zásahu ze strany Saudské Arábie a vliv zásahu na obyvatelstvo.³⁶ V daném případě, lze i přes problematičnost konstatovat, že intervenci na pozvání lze uplatnit v případech, kdy nemůže být aplikováno právo na sebeobranu podle článku 51 Charty OSN, protože se jedná o vnitřní konflikt, při kterém nedošlo k ozbrojenému útoku ze strany jiného státu nebo z území cizího státu. V této souvislosti je možné také citovat Mezinárodní soudní dvůr, který v poradním posudku ve věci Palestinsko-izraelské zdi z roku 2004 konstatoval, že Izrael vykonává kontrolu na okupovaném palestinském území a že původ hrozeb, které odůvodňují vybudování této zdi, je **uvnitř a nikoli vně**

³³ *United Nations Security Council, S/RES/2216 (2015)*, 14 April 2015. Dostupné z: [https://undocs.org/S/RES/2216\(2015\)](https://undocs.org/S/RES/2216(2015)).

³⁴ GRAY, Ch. *International Law and the Use of Force*. 4th ed. Oxford: Oxford University Press, 2018, s. 106.

³⁵ *Ibid.*, s. 107.

³⁶ *Ibid.*, s. 107.